

میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی از کاربرد ترکیبی روش‌های سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک در مقایسه با تدریس به شیوه سخنرانی: یک مطالعه نیمه تجربی

دکتر پویان امینی شکیب^{۱،۲} - دکتر ترانه موحد^{۳،۴} - دکتر هومن کشاورز^{۴،۵†}

۱- استادیار مرکز تحقیقات مواد دندان، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

۲- استادیار گروه آموزشی آسیب شناسی دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۳- استادیار مرکز تحقیقات مواد دندان، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۴- استادیار گروه آموزشی سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۵- استادیار سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی، مرکز تحقیقات دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

Dental students' satisfaction of applying a combination of lecture and work in small groups compared to applying only lecture: a quasi-experimental study

Pouyan Amini Shakib^{1,2}, Taraneh Movahhed^{3,4}, Hooman Keshavarz^{4,5†}

1- Assistant Professor, Dental Materials Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

2- Assistant Professor, Department of Oral and Maxillofacial Pathology, School of Dentistry, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

3- Assistant Professor, Dental Materials Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

4- Assistant Professor, Department of Community Oral Health, School of Dentistry, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

5[†]- Assistant Professor of Community Oral Health, Dental Research Center, School of Dentistry, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran (keshavarzh@mums.ac.ir)

Background and Aims: Choosing an appropriate style of teaching-learning by educators is a way to reach high quality education. The objective of this study conducted in Babol Dental School was to compare dental students' satisfaction of teaching theoretical general pathology course by means of a combination of lecture and work in small groups with their satisfaction of teaching the course by means of only lecture.

Materials and Methods: This study was performed in the second semester of school year 2011-12 and 2012-13. In 2012 (intervention group, response rate=92%), the teaching of theoretical general pathology course was implemented by means of a combination of lecture and work in small groups, but in 2013 (control group, response rate=81%) by means of only lecture. An anonymous self-administered questionnaire was used to assess students' satisfaction of the teaching methods. To compare the mean total score of satisfaction (ranging from 18 through 90) between the two groups, T-test was used.

Results: Comparing the mean total scores between the two groups revealed that students' satisfaction of the combined teaching method was significantly higher ($P<0.001$). The difference of satisfaction between genders (separately for each group) was not significant in combination group and lecture group ($P=0.63$ and $P=0.87$, respectively).

Conclusion: Regarding learning, combining lecture with other teaching methods such as work in small groups may increase health sciences students' satisfaction. In regard to teaching theoretical general pathology course, our findings could confirm this hypothesis.

Key Words: Satisfaction, Dental students, Lecture, Teaching

Journal of Dental Medicine-Tehran University of Medical Sciences 2015;28(3):247-53

† مولف مسوول: نشانی: مشهد- بلوار وکیل آباد- دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد- گروه آموزشی سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی
تلفن: ۰۹۱۵۳۱۵۱۰۷۴ نشانی الکترونیک: keshavarzh@mums.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: یکی از راه‌های دستیابی به آموزشی با کیفیت، انتخاب روش مناسب یاددهی- یادگیری توسط اساتید است. این مطالعه با هدف بررسی میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی از کاربرد ترکیبی روش‌های سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک در مقایسه با کاربرد شیوه سخنرانی برای تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه در نیمسال دوم سال‌های تحصیلی ۹۰-۹۱ و ۹۱-۹۲ انجام شد. در سال ۹۱ (گروه مداخله، میزان پاسخ=۹۲٪)، تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری به صورت ترکیبی از روش‌های کار در گروه‌های کوچک و سخنرانی و در سال ۹۲ (گروه شاهد، میزان پاسخ=۸۱٪)، تنها به شیوه سخنرانی صورت گرفت. برای ارزیابی میزان رضایت دانشجویان از روش تدریس از پرسشنامه‌ای بدون نام و خود- ایفا استفاده شد. برای مقایسه میانگین امتیاز کل رضایت (عددی از ۱۸ لغایت ۹۰) بین دو گروه از T-test استفاده شد.

یافته‌ها: مقایسه میانگین امتیاز کل بین دو گروه نشان داد که رضایت دانشجویان از روش تدریس ترکیبی به طور معنی‌داری بالاتر است ($P < 0/001$). مقایسه میانگین امتیاز کل بین دو جنس، به صورت جداگانه در هر یک از گروه‌ها، هیچ تفاوت معنی‌داری را نشان نداد ($P = 0/63$ و $P = 0/87$) به ترتیب در گروه ترکیبی و گروه سخنرانی).

نتیجه‌گیری: ترکیب سخنرانی با روش‌های دیگر تدریس نظیر کار در گروه‌های کوچک می‌تواند منجر به افزایش رضایتمندی دانشجویان علوم پزشکی در حیطه یادگیری شود. نتایج مطالعه حاضر در رابطه با تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری به دانشجویان دندانپزشکی، تأیید کننده این نظریه است.

کلید واژه‌ها: رضایت، دانشجویان دندانپزشکی، سخنرانی، تدریس

وصول: ۹۴/۰۱/۱۰ اصلاح نهایی: ۹۴/۰۹/۰۲ تأیید چاپ: ۹۴/۰۹/۱۰

مقدمه

تدریسی سنتی مثل سخنرانی در کنار محاسن معدودی از جمله مقرون به صرفه بودن و انعطاف پذیری، محدودیت‌های زیادی ذکر شده است که از آن میان می‌توان به غیر فعال بودن فراگیران و در نتیجه خستگی آن‌ها، عدم تناسب با هدف ایجاد مهارت‌های ذهنی، عدم تحقق اصل فراگیری مستمر در طول زندگی (Lifelong learning) و ماندگاری کم مطالب در ذهن فراگیران اشاره کرد (۵،۶). در مقابل، روش تدریسی نوین مثل کار در گروه‌های کوچک محاسن متعددی از جمله تقویت حس همکاری، پرورش روحیه نقادی، تقویت قوه استدلال و آشنایی با روش کسب اطلاعات و حل مسئله دارد (۶). مطالعات متعددی به مقایسه روش‌های مختلف تدریس در رشته‌های گوناگون پرداخته‌اند (۷-۱۹). اما از آن جا که روش تدریس مناسب روشی است که با محتوای آموزشی تناسب داشته باشد، نتایج حاصل از تحقیقات صورت گرفته را نمی‌توان به همه حالت‌ها تعمیم داد.

تا آن جا که می‌دانیم در ایران در زمینه روش‌های مختلف تدریس، مطالعات بسیار معدودی بر روی دانشجویان دندانپزشکی صورت گرفته است (۲۰-۲۳). این در حالی است که محتوای برنامه آموزشی در رشته دندانپزشکی شباهت بسیار کمی به رشته‌های دیگر دارد. کمبود شواهد در دسترس نشان دهنده لزوم انجام مطالعات بیشتر با هدف برنامه‌ریزی مناسب در جهت اهداف آموزشی است. خصوصاً در شرایطی که ماهیت

با وجود بزرگسال بودن دانشجویان علوم پزشکی سبک آموزش آنان به ویژه در دروس نظری معمولاً بر اساس اصول آموزش بزرگسالان (آندراگوژی) نیست. سبک یاددهی اساتید عملاً بر اساس اصول آموزش کودکان (پداگوژیک) انتخاب می‌شود (۱). برای مثال استفاده از روش سخنرانی به تنهایی، به عنوان سبک یاددهی در کلاس‌های نظری رشته‌های مختلف علوم پزشکی روشی به شدت استاد محور است (۲) و با اصول آموزش بزرگسالان در تعارض می‌باشد. به این ترتیب دانشجویان در کلاس‌های نظری به صورت دریافت کنندگان منفعل اطلاعات هستند. به نظر Brown استادان به همان روشی که آموزش دیده‌اند تدریس می‌کنند (۳).

یکی از راه‌های دستیابی به آموزشی با کیفیت، انتخاب روش مناسب یاددهی- یادگیری توسط اساتید است (۴). در مورد دروس نظری، سبک‌های مختلف یاددهی ذکر شده است از قبیل پرسش و پاسخ، ارایه مثال و تنوع سازی، برنامه‌ریزی، سازماندهی محتوا، تکلیف و ایجاد جو مشارکت. سبک‌های مختلف یادگیری در آموزش علوم پزشکی نیز عبارتند از پرسش و پاسخ، یادگیری از مثال‌ها و مصادیق عینی، دیداری، شنیداری و یادداشت برداری، سازماندهی محتوا، مشارکت داده شدن، به فکر واداشتن و برانگیخته شدن (۱). برای روش

صورت فردی به مدت ۵ دقیقه و سپس به صورت گروهی به مدت ۱۰ دقیقه در مورد موضوع مورد نظر به مطالعه و گفتگو بپردازند. در پایان مدت مذکور هر گروه یک نماینده جهت ارائه عنوان تعیین شده برای سایر گروه‌ها معرفی می‌کند. این فرد فرصت داشت که خلاصه‌ای از مجموع مباحث مطرح شده در گروه خود را به طور جداگانه برای هر یک از سه گروه دیگر در مدت ۵ دقیقه بازگو نموده و پاسخگوی سوالات آنان در این زمینه باشد.

در پایان ارائه هر نماینده، اعضای هر گروه به فرد ارائه دهنده نمره‌ای بین ۱ تا ۵ (۱: خیلی ضعیف؛ ۲: ضعیف؛ ۳: متوسط؛ ۴: خوب؛ ۵: بسیار خوب) اختصاص می‌دادند. پس از پایان فرصت در نظر گرفته شده برای ارائه نمایندگان (۱۵ دقیقه)، نمرات هر گروه به نمایندگان گروه‌های دیگر جمع‌بندی شده، به مدرس ارائه می‌شد. سپس ۱۵ دقیقه به پرسش و پاسخ و ۱۵ دقیقه به استراحت دانشجویان اختصاص می‌یافت. بخش دوم هر جلسه (دو ساعت بعدی) نیز مشابه بخش اول برگزار می‌شد. لازم به ذکر است که هر یک از اعضای گروه‌ها طی جلسات مختلف حداقل یک بار ملزم به ایفای نقش ارائه دهنده بودند. در پایان جلسات، نمرات کسب شده توسط هر گروه جمع‌بندی شد و گروه برتر اعلام گردید.

در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ (گروه شاهد)، تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری به شیوه سخنرانی و با کمک Powerpoint صورت گرفت. در طول هر جلسه (چهار ساعت) بعد از هر یک و نیم ساعت تدریس ۱۵ دقیقه به پرسش و پاسخ و ۱۵ دقیقه به استراحت اختصاص می‌یافت.

در هر دو گروه، میزان رضایت دانشجویان از روش تدریس بعد از چهار جلسه تدریس و در ابتدای جلسه پنجم ارزیابی شد. سر فصل‌های مباحث آموزش داده شده طی این چهار جلسه در هر دو گروه یکسان و شامل آماس، ترمیم بافت‌ها، کلیات ژنتیک و بیماری ژنتیکی بود. تدریس در این چهار جلسه در هر دو گروه توسط مدرس یکسان صورت گرفت.

برای ارزیابی میزان رضایت دانشجویان از روش تدریس از پرسشنامه‌ای بدون نام و خود-ایفا استفاده شد که قبلاً در مطالعه‌ای مشابه به کار برده شده بود (۲۱). در این پرسشنامه دانشجویان میزان رضایت خود را در رابطه با حصول هر یک از اهداف مطرح شده

یک واحد درسی و یا شکل برگزاری جلسات آموزشی امکان نارضایتی دانشجویان را افزایش می‌دهد، لزوم برنامه‌ریزی مبتنی بر شواهد برای افزایش علاقه مندی در دانشجویان و تحقق اهداف آموزشی، بیشتر احساس می‌شود.

باتوجه به ماهیت واحد درسی پاتولوژی عمومی نظری و خصوصاً نحوه برگزاری کلاس‌های مربوط به این واحد در دانشکده دندانپزشکی بابل (به صورت جلسات چهار ساعته) و از آن جا که میزان توجه دانشجویان در روش تدریس سخنرانی با افزایش مدت زمان جلسه آموزشی کاهش می‌یابد، این مطالعه با هدف بررسی میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی از کاربرد ترکیبی روش‌های سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک در مقایسه با تدریس به شیوه سخنرانی در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه به صورت مداخله‌ای و به شیوه نیمه تجربی (Quasi-experimental) در نیمسال دوم سال‌های تحصیلی ۹۰-۹۱ و ۹۱-۹۲ در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شد. در هر دو سال تحصیلی، کلیه دانشجویانی که واحد پاتولوژی عمومی نظری را انتخاب کرده بودند (۳۹ نفر در سال ۹۱ و ۳۶ نفر در سال ۹۲) برای شرکت در این مطالعه دعوت شدند. به همه دانشجویان توضیح داده شد که شرکت در این مطالعه و تکمیل کردن پرسشنامه مربوطه اختیاری است و عدم شرکت در مطالعه هیچ تأثیری بر نمرات آن‌ها نخواهد داشت.

در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ (گروه مداخله)، واحد پاتولوژی عمومی نظری به صورت ترکیبی از روش‌های کار در گروه‌های کوچک و سخنرانی تدریس شد. مدت زمان هر جلسه آموزشی که چهار ساعت به طول می‌انجامید به دو بخش مساوی تقسیم گردید. در بخش اول، مدرس طی شصت دقیقه نیمی از موضوع جلسه را به کمک Powerpoint و به روش سخنرانی ارائه می‌نمود. سپس دانشجویان به چهار گروه (۷ تا ۱۰ نفره) تقسیم می‌شدند و به اعضای هر گروه جزوه‌ای یکسان ولی متفاوت از گروه‌های دیگر، حاوی عنوانی مرتبط با موضوع جلسه و شرح آن در یک پاراگراف- برگرفته از کتاب Pathologic basis of disease (فرنس واحد درسی مذکور)- تحویل داده می‌شد. به اعضای هر گروه فرصت داده می‌شد که ابتدا به

یافته‌ها

در مجموع، در گروه مداخله ۳۶ نفر (۹۲٪=میزان پاسخ) و در گروه شاهد ۲۹ نفر (۸۱٪=میزان پاسخ) پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. در گروه مداخله میانگین سنی دانشجویان (±SD)، ۲۰/۳±۰/۹ و در گروه شاهد ۲۱/۸±۳/۲ بود که از این نظر بین دو گروه تفاوتی معنی‌دار وجود داشت (P=۰/۰۲). در گروه مداخله ۶۱/۱٪ از دانشجویان و در گروه شاهد ۶۲/۱٪، زن بودند که تفاوت دو گروه از این نظر معنی‌دار نبود (P>۰/۰۵).

جدول ۱ توزیع دانشجویان را بر اساس پاسخ آن‌ها به هر یک از اهداف مطرح شده در پرسشنامه به تفکیک گروه نشان می‌دهد. مقایسه میانگین امتیاز کل بین دو گروه، نشان دهنده تفاوتی معنی‌دار بود (جدول ۲). نمودار ۱ میزان رضایت دانشجویان دو گروه را در رابطه با برخی از اهداف مورد پرسش نشان می‌دهد. مقایسه میانگین امتیاز کل بین دو جنس، به صورتی جداگانه در هر یک از گروه‌ها، هیچ تفاوت معنی‌داری را نشان نداد (P=۰/۶۳ و P=۰/۸۷ به

۱۸ مورد) با انتخاب یکی از حالات پنج‌گانه مقیاس لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) بیان می‌کنند.

به منظور تحلیل آماری به هر کدام از حالات پنج‌گانه مقیاس لیکرت امتیازی (عددی صحیح از ۱ تا ۵) نسبت داده شد. در بیشتر موارد که جملات گویای مزیت روش تدریس هستند بیشترین امتیاز (امتیاز ۵) به کاملاً موافقم نسبت داده شد و در مواردی که جملات به نکته‌ای منفی اشاره دارند بر عکس بیشترین امتیاز به کاملاً مخالفم اختصاص یافت. امتیاز کل مربوط به هر فرد (عددی صحیح از ۱۸ لغایت ۹۰) با جمع امتیازهای نسبت داده شده به پاسخ‌های او محاسبه گردید و در نهایت میانگین امتیاز کل در هر دو گروه به دست آمد. برای مقایسه میانگین دو گروه از T-test استفاده شد و مقایسه زیر گروه‌ها به وسیله آزمون Chi-square صورت گرفت.

در این مطالعه کلیه تحلیل‌های آماری به کمک نرم‌افزار PASW-18 انجام شد. سطح معنی‌داری آماری در حد P<۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

جدول ۱- توزیع دانشجویان بر اساس پاسخ آن‌ها به هر یک از ۱۸ هدف مطرح شده در پرسشنامه به تفکیک گروه

گروه شاهد (n=۲۹)		گروه مداخله (n=۳۶)		
نسبتاً یا کاملاً مخالفم (%)	نسبتاً یا کاملاً موافقم (%)	نسبتاً یا کاملاً مخالفم (%)	نسبتاً یا کاملاً موافقم (%)	
۴۴/۴	۴۰/۷	۲/۸	۹۴/۴	نحوه تدریس محرکی جهت انجام فعالیت بیشتر بود.
۱۰/۳	۸۲/۸	۵۱/۴	۳۱/۴	حجم کار خیلی زیاد بود.
۱۷/۹	۷۸/۶	۶۰/۰	۲۰/۰	فشار مضاعفی ایجاد می‌کرد.
۵۳/۶	۲۱/۴	۸/۶	۵۷/۱	برای یادگیری‌های بعدی در من شوق و اشتیاق ایجاد کرد.
۵۱/۷	۱۳/۸	۲۰/۰	۲۸/۶	توانایی مرا در برنامه‌ریزی بهبود بخشید.
۵۸/۶	۱۷/۲	۰/۰	۸۶/۱	مهارت‌های ارتباطی مرا تقویت کرد.
۵۵/۲	۶/۹	۱۱/۱	۵۲/۸	مهارت‌های حل مشکل را در من توسعه داد.
۵۸/۶	۱۰/۳	۱۱/۱	۷۲/۲	سبب ایجاد انگیزه در من شد.
۶۷/۹	۱۰/۷	۲/۹	۷۴/۳	توانایی مرا به عنوان عضوی از گروه توسعه داد.
۶۲/۱	۲۴/۱	۲/۸	۸۸/۹	در تقویت مهارت‌های تحلیلی من مؤثر بود.
۱۰/۳	۶۵/۵	۲/۸	۹۴/۴	اساتید مطالب مربوطه را خوب توضیح می‌دادند.
۲۷/۶	۴۴/۸	۷۲/۲	۱۳/۹	بیشتر توجه به حفظ مطالب داشتند تا درک آن‌ها.
۳۷/۹	۱۳/۸	۸/۳	۶۶/۷	در انجام بهتر کار، مشوق من بودند.
۳۷/۹	۴۱/۴	۱۳/۹	۴۴/۴	به پیشرفت‌های من بازخورد مناسب نشان می‌دادند.
۱۷/۲	۴۴/۸	۲/۸	۸۸/۹	تلاش فراوانی برای درک مشکلات تدریس داشتند.
۵۱/۷	۲۴/۱	۸/۳	۸۳/۳	وقت کافی برای درک مطالب وجود داشت.
۵۱/۷	۱۷/۲	۲/۸	۸۳/۳	من دید خوبی در مورد هدف تدریس داشتم.
۵۵/۲	۳۴/۵	۲/۸	۹۱/۷	در کل، من از کیفیت ارائه این مبحث راضی هستم.

ترتیب در گروه ترکیبی و گروه سخنرانی) (جدول ۲).

جدول ۲- میانگین امتیاز کل رضایت دانشجویان از روش تدریس (ترکیبی از سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک یا سخنرانی به تنهایی)

به تفکیک جنس		روش تدریس	
SE ^۱	میانگین امتیاز کل		
۲/۳	۶۹/۲	مردان	ترکیبی (n=۳۳)
۱/۷	۷۰/۶	زنان	
۱/۳	۷۰/۱	همه	
۳/۴	۴۷/۳	مردان	سخنرانی (n=۲۴)
۲/۲	۴۸/۱	زنان	
۱/۸	۴۷/۹	همه	

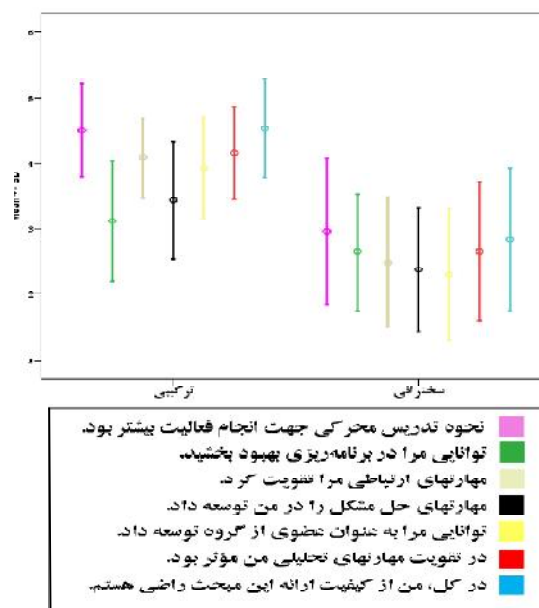
* امتیاز کل هر فرد عددی صحیح از ۱۸ لغایت ۹۰ است.
^۱ خطای استاندارد میانگین (Standard error of mean)

سخنرانی، در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شد. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی در گروه مداخله که از روش ترکیبی برای تدریس استفاده شد، به طور معنی‌داری بالاتر از میزان رضایت آن‌ها در گروه شاهد (کاربرد روش تدریس سخنرانی به تنهایی) است.

با توجه به امکان تأثیر عوامل مخدوش کننده مختلف (چه شناخته شده و چه ناشناخته) بر روی رضایت دانشجویان از روش تدریس، بهترین راه برای یکسان سازی دو گروه و محدود کردن تفاوت به نوع روش تدریس تقسیم تصادفی دانشجویان بین دو گروه و استفاده از طرح کارآزمایی بالینی به نظر می‌رسید. اما متأسفانه به دلیل محدودیت‌های آموزشی که مانع تقسیم دانشجویان به دو گروه بود در مطالعه حاضر به ناچار از طرح نیمه تجربی استفاده شد و به منظور ایجاد گروه کنترل مطالعه در طول دو سال تحصیلی اجرا گردید. مسلم است که کاربرد طرح نیمه تجربی همانند هر روش دیگری محدودیت‌های ذاتی خود را به همراه دارد و به این دلیل نتایج این مطالعه باید با در نظر گرفتن همین محدودیت‌ها تفسیر شود. گرچه در این طرح وجود برخی تفاوت‌ها به جز روش تدریس بین دو گروه و احتمال تأثیر آن‌ها بر رضایت دانشجویان قابل رد کردن نیست در این مطالعه سعی شد با یکسان سازی مدرس و حتی موضوع جلسات آموزشی این تفاوت‌ها به حداقل تقلیل یابد.

بر اساس جستجوی ما در منابع، در ایران تاکنون تنها سه مطالعه دیگر به بررسی نگرش دانشجویان دندانپزشکی نسبت به روش‌های نوین تدریس پرداخته‌اند. Jafari و همکاران (۲۲) در مطالعه خود نشان دادند که ارایه واحد دندانپزشکی جامعه‌نگر به صورت کارگاهی و بر اساس روش مبتنی بر حل مسأله در ایجاد نگرش مثبت در دانشجویان و جلب علاقمندی آنان به مباحث دندانپزشکی اجتماعی موفق بوده است که از این نظر نتایج آن‌ها با نتایج مطالعه ما که نشان داد ۷۲٪ از دانشجویان در گروه مداخله روش تدریس مورد استفاده را سبب ایجاد انگیزه می‌دانند، انطباق دارد. همچنین Zarshenas و همکاران (۲۰) و نیز Momeni Danaei و همکاران (۲۱) رضایت بالای دانشجویان دندانپزشکی را از ارایه مباحثی از واحد ارتودنسی نظری به ترتیب به صورت آموزش بر پایه حل مسأله و آموزش به صورت کار در گروه‌های کوچک گزارش نموده‌اند. البته باید اشاره نمود که در هر دو مطالعه اخیر

نمودار ۱- میانگین امتیاز رضایت دانشجویان در رابطه با برخی از اهداف مورد پرسش به تفکیک روش تدریس (ترکیبی از سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک یا سخنرانی به تنهایی)

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه با هدف بررسی میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی از کاربرد ترکیبی روش‌های سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک جهت تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری در مقایسه با تدریس به شیوه

کردند. در پژوهشی دیگر، Azadbakht و همکاران (۱۰) طی مطالعه‌ای نشان دادند که دانشجویان رشته تغذیه از آرایه واحد درسی رژیم درمانی به صورت بسته آموزشی مرکب از سخنرانی و مباحثه درباره یک مطالعه موردی، نسبت به سخنرانی تنها راضی‌تر بودند. Hassanpour Dehkordi و همکاران (۱۲) نیز طی مطالعه‌ای دیگر به این نتیجه رسیدند که تدریس واحد جراحی به دانشجویان پرستاری با استفاده از روش یادگیری بر اساس حل مشکل تأثیر بیشتری بر رفتار و نگرش آموزش گیرندگان در مقایسه با روش سخنرانی دارد. آن‌ها همچنین به مدرسان و سیاست‌گزاران آموزشی توصیه کردند که از ادغام روش‌های نوین آموزشی بر حسب موقعیت در آموزش دانشجویان بهره ببرند. در واقع به نظر می‌رسد افزایش کیفیت آموزش با استفاده از روش‌های نوین تدریس، هر گاه متناسب با محتوای آموزشی مورد نظر و مختصات زمانی و مکانی آن باشد می‌تواند در افزایش رضایتمندی دانشجویان مؤثر باشد.

از آن جا که دانشجویان پزشکی معمولاً شیوه یادگیری چند سبکی دارند، ترکیب سخنرانی با روش‌های دیگر تدریس نظیر کار در گروه‌های کوچک می‌تواند منجر به افزایش رضایتمندی دانشجویان در حیطه یادگیری شود. نتایج مطالعه حاضر در رابطه با تدریس واحد پاتولوژی عمومی نظری به دانشجویان دندانپزشکی، تأیید کننده این نظریه است.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از خانم دکتر بابایی، معاون آموزشی دانشکده دندانپزشکی بابل، به خاطر حمایت‌ها و راهنمایی‌های ایشان قدردانی می‌نماییم. از آقای محمدی، تکنیسین بخش آسیب شناسی دهان و فک و صورت دانشکده دندانپزشکی بابل، نیز به خاطر همکاری در اجرای این مطالعه تشکر می‌نماییم.

روش تدریس سخنرانی با روش آموزش بر پایه حل مساله یا کار در گروه‌های کوچک مقایسه شده است در حالی که روش به کار برده شده در مطالعه حاضر به صورت ترکیبی از سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک بوده است. از آن جا که دانشجویان پزشکی معمولاً شیوه یادگیری چند سبکی دارند (۲۴) ترکیب سخنرانی با روش‌های دیگر تدریس نظیر کار در گروه‌های کوچک می‌تواند منجر به افزایش رضایتمندی دانشجویان در حیطه یادگیری شود.

تلاش به منظور جایگزینی روش‌های سنتی تدریس با روش‌های نوین از جمله کار در گروه‌های کوچک، در سایر رشته‌های علوم پزشکی نیز سابقه داشته است. Safari و Ghahari (۷) و Ghotbi و همکاران (۹) طی مطالعاتی جداگانه نشان دادند که کار در گروه‌های کوچک به ترتیب در تدریس واحد استخوان شناسی سر و گردن به دانشجویان پزشکی و واحد الکتروتراپی به دانشجویان فیزیوتراپی با رضایت دانشجویان همراه بوده است که با نتایج حاصل از مطالعه ما همخوانی دارد. آن‌ها همچنین از حس مشارکت گروهی و ارتباط بیشتر استاد با دانشجو به عنوان عوامل افزایش انگیزه برای مطالعه، به دنبال کاربرد این روش تدریس نام بردند. البته در مطالعه‌ای دیگر Salimi و همکاران (۸) بدون ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان، نشان دادند که هر دو روش تدریس سخنرانی و کار در گروه‌های کوچک تأثیر مثبت و همسانی بر میزان مهارت محاسبات دارویی در دانشجویان پرستاری دارد و استفاده از هر دو روش را در تدریس توصیه نمودند.

در مطالعه حاضر نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که ۹۴٪ از دانشجویان در گروه مداخله این روش را محرکی برای انجام فعالیت بیشتر می‌دانستند و از میان مهارت‌های مختلف مورد توجه در پرسشنامه، در رابطه با تقویت مهارت‌های تحلیلی موافقت بیشتری وجود داشته است. البته اکثریت پاسخ دهندگان در گروه مداخله موافقت خود را همچنین با بهبود مهارت‌های ارتباطی و حل مشکل اعلام

منابع:

- 1- Karimi Moonaghi H, Binaghi T. Teaching and learning style and the application in higher education. Mashhad: Mashhad University of Medical Sciences; 2010.
- 2- Schaefer KM, Zygmunt D. Analyzing the teaching style of nursing faculty: Does it promote a student-centered or teacher-centered learning environment? Nurs Educ Perspect. 2003; 24(5): 238-45.
- 3- Brown B. Teaching styles vs. learning styles: Myths and realities; 2003. Available at: <http://www.cete.org/acve>. (Accessed April 2014)
- 4- Lomas L. Embedding quality: the challenges for higher education. Qualit Assur Educ. 2004; 12(4): 157-65.
- 5- Safavi A. General methods and techniques of teaching. Tehran: Moaser; 2001.
- 6- Shabani H. Training skills: methods and techniques of teaching. Tehran: Samt; 2007.

- 7- Safari M, Ghahari L. Comparing the effect of lecture and work in small groups on learning of head and neck osteology in medical students. *Iran J Med Educ*. 2011;11(1):10-5.
- 8- Salimi T, Shahbazi L, Mojahed S, Ahmadi M, Dehghanpour MH. Comparing the effects of lecture and work in small groups on nursing students' skills in calculating medication dosage. *Iran J Med Educ*. 2007;7(1):79-84.
- 9- Ghotbi N, Shirazi M, Jalaei S, Bagheri H, Naghdi S, Mousavi S. The targeted implementation of teaching in small group discussion for second-year students in physiotherapy: a comparative assessment of teaching effect on satisfaction and learning level. *J Mod Rehabil*. 2011;5(3):60-5.
- 10- Azadbakht L, Haghghatdoost F, Esmailzadeh A. Comparing the effect of teaching based on problem solving method versus lecturing method regarding first diet therapy course for students of nutritional science. *Iran J Med Educ*. 2010;10(5):1093-102.
- 11- Fesharaki M, Islami M, Moghimian M, Azarbarzin M. The effect of lecture in comparison with lecture and problem based learning on nursing students' self-efficacy in Najafabad Islamic Azad University. *Iran J Med Educ*. 2010;10(3):262-8.
- 12- Hassanpour Dehkordi A, Kheiri S, Shahrani M. The effect of teaching using, problem base learning and lecture on behavior, attitude and learning of nursing (BSc) students. *J Shahrekord Univ Med Sci*. 2006;8(3):76-82.
- 13- Aein F, Noorian C. Problem-based learning: A new experience in education of pediatric nursing course to nursing students. *J Shahrekord Univ Med Sci*. 2006;8(2):16-20.
- 14- Mahram M, Mahram B, Mousavinasab SN. Comparison between the effect of teaching through student-based group discussion and lecture on learning in medical students. *Strides Dev Med Educ*. 2009;5(2):71-9.
- 15- Fattahi Bafghi A, Karimi H, Anvari MH, Barzegar K. Comparison of the Effectiveness of Two Teaching Methods of Group Discussion and Lecturing in Learning Rate of Laboratory Medicine Students. *Strides Dev Med Educ*. 2007;4(1):51-6.
- 16- Mirbagher Ajorpaz N, Ranjbar N. Comparison of the effect of group discussion and traditional education methods on learning of nursing students in clinical situations. *Dena Quarter J Yasuj Fac Nurs Midwifery*. 2008; 3(1-2):1-10.
- 17- Khaledi S, Moridi G, Shafeian M, Gharibi F. A comparison between the lecture method and the three combination participatory method of teaching and learning on nursing students' sustainable learning. *Dena Quarter J Yasuj Fac Nurs Midwifery*. 2011;5(3-4):1-11.
- 18- Heravi M, Jadid Milani M, Rejeh N. The effect of Lecture and Focus Group Teaching Methods on Nursing Students Learning in Community Health Course. *Iran J Med Educ*. 2004;4(1):52-6.
- 19- Kermaniyan F, Mehdizadeh M, Iravani S, Markazi Moghadam N, Shayan S. Comparing lecture and problem-based learning methods in teaching limb anatomy to first year medical students. *Iran J Med Educ*. 2007;7(2):379-88.
- 20- Zarshenas L, Momeni Danaei S, Oshagh M, Salehi P. Problem-based learning: an experience of a new educational method in dentistry. *Iran J Med Educ*. 2010;10(2):171-9.
- 21- Momeni Danaei S, Zarshenas L, Oshagh M, Omid Khoda SM, Maryam S. Which method of teaching would be better; cooperative or lecture? *Iran J Med Educ*. 2011;11(1):24-31.
- 22- Jafari A, Khami M, Yazdani R, Mohamadi M. Presenting the course of community dentistry as problem-based learning workshop and comparing it to learning through lecture. *Iran J Med Educ*. 2009;9(3):216-24.
- 23- Sadr Lahijani MS, Raof Kateb HR. The effect of PBL and film showing, frequent quizzes and lecture-based method on short-term performance of dentistry students. *J Med Educ*. 2004;4(2):77-80.
- 24- Baykan Z, Naçar M. Learning styles of first-year medical students attending Erciyes University in Kayseri, Turkey. *Adv Physiol Educ*. 2007;31(2):158-60.